

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 10
2024

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 10

Рівне, 2024

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 10. Рівне : РДГУ, 2024. 110 с.

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, в.о.ректора, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, професор кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна - здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія»..

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №12 від 5 грудня 2024 р.)*

Список використаних джерел

1. Юскович-Жуковська В. І., Шпортко О. В. Застосування сучасних інтернет-технологій у вищій школі. Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (10 листоп. 2022 р., м. Рівне) / Міжнар. економ.-гуманіт. ун-т ім. акад. Степана Дем'янчука. Львів ; Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 101–104.
2. Самсонов В. В., Єрохін А. Л. Методи і засоби Інтернет-технологій : навч. посіб. Харків : Компанія СМІТ, 2008. 264 с.
3. Максименко С. Д. Психологічні деремінанти цифровізації освіти в Україні. *Вісник НАПН України*. 2022. № 4 (2). С. 1–7.
4. Землянська О. В., Джаноянц В. О. Психологічні аспекти впливу інформаційних технологій на людину. URL: [file:///D:/USER/Downloads/224154-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-508201-1-10-20210129%20\(1\).pdf](file:///D:/USER/Downloads/224154-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-508201-1-10-20210129%20(1).pdf)

УДК 159.947

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ У ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Дем'янюк Любов, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 053 «Психологія», 2 курс РДГУ

Науковий керівник: Бабак К.В., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми: стресостійкість особистості є особливо актуальною в умовах військового стану, коли люди щодня піддаються підвищеним ризикам та психоемоційним навантаженням. В умовах загрози втрати близьких, фізичної безпеки, зміни в умовах життя, невизначеність майбутнього посилюють вплив стресу. Це все призводить до психологічного напруження не лише у військових, але й у цивільного населення, яке також стикається з наслідками бойових дій, такими як евакуація, втрата домівки, соціальна ізоляція тощо, оскільки втрачається стійкість до стресу. Таким чином, актуалізується питання розвитку стресостійкості особистості у період військового стану. Аналіз проблеми розвитку стресостійкості передбачає насамперед визначення основних наукових підходів до дослідження цього питання в умовах складних життєвих ситуацій.

Питання стресу досліджувалася багатьма вченими (Г. Сельє, Р. Лазарус, Дж. Еверлі і Р. Розенфельд, С. Фолкман, Ш. Коен та ін.). Основоположником вчення про стрес є Г. Сельє (1907-1982), який протягом п'ятдесяти років розробляв проблеми загального адаптаційного синдрому і стресу. Річард С. Лазарус - перший, хто спробував розмежувати фізіологічне і психологічне розуміння стресу. Ш. Коен та його колеги створили Шкалу сприйнятого стресу PSS для визначення ступеня стресу.

Проблеми стресостійкості досліджували науковці Д. Брайт, Ф. Джонс, І. Меньшикова, Г. Васильченко, Н. Жигайло, Т. Титаренко, А. Фомінова, О. Кокун, Ю. В. Крайнюк, В. Щербатих, питання особливості стресостійкості у період військового стану висвітлено у працях Н. Жигайло, М. Цимбалюк, тощо.

У той же час, потребують систематизації й уточнення основні теоретичні підходи до розуміння особливості стресостійкості з урахуванням реалій сьогодення.

Мета дослідження: виявлення та аналіз психологічних особливостей стресостійкості особистості у період військового стану, зокрема факторів, що сприяють підтримці внутрішньої стійкості до стресових ситуацій. Досягнення цієї мети включає ідентифікацію внутрішніх ресурсів (психологічних, емоційних, поведінкових), а також розгляд можливих способів підвищення стресостійкості в умовах військового стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. В основу дослідження покладено теорію стресу та адаптаційних ресурсів (Р. Лазарус, Г. Сельє), які розглядають стресостійкість як здатність особистості адаптуватися до змінних умов, підтримуючи стабільний психологічний стан. У роботі розглядаються такі ключові аспекти стресостійкості:

Психологічні фактори стресостійкості, а саме: внутрішні ресурси (самооцінка, самоконтроль, емоційна регуляція), когнітивні установки, які допомагають особистості долати стресові ситуації. Особливу увагу приділено здатності до прийняття, мотивації та адаптації до нових умов. Емоційні аспекти: здатність особистості контролювати свої емоційні реакції, такі як страх, тривога, розгубленість, зокрема у небезпечних або непередбачуваних ситуаціях. Позитивне налаштування і оптимізм виступають важливими компонентами стійкості. Соціальна підтримка та ресурсна база: аналіз того, як підтримка сім'ї, друзів та суспільства загалом сприяє зміцненню стресостійкості. Окрему увагу приділено волонтерським ініціативам, які допомагають цивільному населенню під час війни.

Копінг-стратегії: у дослідженні розглядаються різні стилі подолання стресу, які застосовуються під час військового стану, включаючи активне прийняття дій, когнітивну переоцінку, уникнення та інші підходи до зменшення стресу. Крім того, на формуванні стресостійкості особистості впливають як позитивні, так і негативні психологічні чинники [6]. Одним із таких, на думку вчених Л. Гіссен, Ч. Спілбергер, І. Фейнгерберг, Ю.Щербатих, М. Смірнова, Р. Шагієв та ін. є тривожність. При цьому, І. Кон, К. Матені, О. Молчанов, В. Петровський розглядають самооцінку особистості як чинник стресостійкості. Це пов'язано з тим, що самооцінка характеризується впевненістю або не впевненістю в собі, що у свою чергу впливає на активність людини і її готовність діяти в стресових ситуаціях. Ще одним чинником є саморегуляція, яка являє собою важливу якість, що допомагає зберегти внутрішню рівновагу, контролювати власні емоції та поведінку та не допускати негативні впливи [6].

Разом з тим, на стресостійкість людини впливає усвідомлення фрустрації, її ситуативних причин, свідомих дій з усунення стресорів в діапазоні набутих знань та вмінь. Тобто, можна визначити стресостійкість як «здатність швидко та ефективно долати перешкоди на шляху до мети» [3]. Отже, феномен стресостійкості особистості у період військового стану є досить важливим та актуальним для подальшого експериментального дослідження.

Висновки. Психологічна стресостійкість особистості в умовах військового стану є багатокомпонентним явищем, яке визначається не лише індивідуальними психологічними особливостями, але й впливом зовнішнього середовища. В умовах підвищеного ризику та невизначеності особливо важливими стають такі риси, як емоційна регуляція, оптимізм, здатність адаптуватися до нових умов та здатність формувати конструктивні стратегії подолання. Соціальна підтримка є критично важливим компонентом, який дозволяє людині зберігати стійкість. Основними внутрішніми психологічними чинниками стресостійкості особистості дорослих у період військового стану є наявність повної сім'ї, роботи, копінг-ресурси, тощо

Зважаючи на отримані дані, для підвищення стресостійкості важливо розробляти програми психологічної підтримки, а також навчати навичкам саморегуляції та конструктивного реагування на стресові ситуації.

Список використаних джерел

1. Кудінова М. С. Концепт стресостійкості у сучасному психологічному дискурсі. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». 2016. № 6 (25). С. 48–54.
2. Максименко С.Д. Психологія особистості : підручник. Київ : КММ, 2007. 296 с.
3. Смольська Л. М. Стресостійкість та життєстійкість: креативна модель формування в сучасних умовах. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2021. №4 С. 113 – 117 DOI: 10.32782/psy-visnyk/2021.4.22

4. Шаран Ю. В. Психофізіологічні детермінанти стресостійкості особистості. Актуальні проблеми психології. Том V: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка. К.: ДП «Інформаційно аналітичне агенство», 2007. №7. С. 143–148.

5. Щорічник Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру (СППІ) 2022 «Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека» Київ, 2023 URL : <https://surl.li/lkdtn6>. Ярош Н. С. Саногенне мислення як чинник стрес-долаючої поведінки особистості : дис. канд. псих. наук : 19.00.01. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Київ, 2018. 235 с.

7. Hobfoll S. E. Conservation of resource caravans and engaged settings. Journal of Occupational and Organizational Psychology. 2011. №84. P. 116-122.

8. Selye, H. (1987). Stress without distress. In L. Levi (Ed.), Society, stress, and disease, Vol. 5. Old age (pp. 257–262). Oxford University Press.

УДК 316.648

ПСИХОЛОГІЯ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Карпова Жанна, здобувач ОС «магістр»,
спеціальності 053 «Психологія», 2 курс РДГУ

Науковий керівник: Ставицька О.Г., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій підтвердив, що багато вчених присвятили увагу загальним проблемам допомоги сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах. Деякі імена науковців, які внесли вагому цінність у цю галузь досліджень, включають А. Капську, І. Пінчука, І. Трубавіну та С. Харченка. Окремі аспекти, пов'язані з оцінкою потреб дітей і їхніх сімей, досліджено в роботах І. Зверевої, З. Кияниці та Ж. Петрочко.

Технології індивідуального супроводу сімей у складних життєвих обставинах представлені в наукових працях О. Безпалько, В. Кузьмінського та С. Лукашова. Професійні компетенції фахівців соціальної роботи розглядаються у роботах І. Козубовської, Г. Лактіонової та Є. Холостової. Ці наукові дослідження та публікації важливі для розуміння проблем, пов'язаних зі сім'ями в складних ситуаціях та розвитку ефективних підходів до їхньої підтримки. Сім'я в складних життєвих обставинах – це сім'я, яка через різні об'єктивні або суб'єктивні причини втратила можливості для належного виховання дитини, створюючи негативні умови для її розвитку.

Ефективне виховання, зокрема сімейне, повинно бути спрямоване на внутрішню усвідомленість норм, правил і цінностей дитини. Це означає, що дитина має бути визнана суб'єктом виховання і самопоширення цих цінностей. Важливо враховувати індивідуальні особливості дитини і її морально-етичні потреби, передавати інформацію про цінності, на які слід орієнтуватися, спрямовувати розвиток певних якостей і відносин, а також стимулювати відповідну поведінку. Проте, існують певні недоліки у розв'язанні цієї проблеми, на які варто звернути увагу. Замало уваги приділяється важливому аспекту вибору методів активного навчання, що використовуються для навчання батьків, які виховують своїх дітей. Тренувальні та ігрові методи можуть бути ефективними в цьому процесі. Індивідуальна робота з сім'ями в складних життєвих обставинах часто акцентується на подоланні зовнішніх проявів неблагополуччя, таких як надання гуманітарної допомоги або допомога в оформленні документів, замість розгляду причин, що призвели до цього неблагополуччя.

Проблеми, пов'язані з психологічним мікрокліматом і внутрішніми сімейними стосунками, можна віднести до психолого-педагогічних чинників, що впливають на функціонування сім'ї. Ці проблеми включають в себе відсутність позитивного сімейного досвіду серед членів родини, конфлікти між різними поколіннями сім'ї, відсутність

ЗМІСТ

Частина 1. ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ	
Аладько Тетяна Психологічні чинники професійного вигорання медичних працівників під час війни	3
Бондар Альона Психологічні особливості переходу військовослужбовців від умов бойових дій до цивільного життя	6
Бондар Альона Особливості надання психологічної допомоги демобілізованим військовослужбовцям	8
Боярчук Мар'яна Прагнення до краси та привабливості у контексті психологічного супроводу	10
Василюк Марія Особливості емоційного розвитку дошкільників в умовах війни	12
Верстляр Ярослава Психологічні особливості управлінської діяльності менеджера	15
Горшковська Лілія Проблема об'єктивності в оцінці претендентів на посаду у процесі кадрового відбору	18
Гуцуляк Ангеліна Особливості сприймання казок дітьми старшого шкільного віку	19
Данильченко Олександр Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь	23
Дем'янюк Любов Психологічні особливості стресостійкості особистості у період військового стану	26
Карпова Жанна Психологія роботи з сім'ями в складних життєвих обставинах	28
Катеринчук Дарія Теоретичні аспекти проблеми розвитку емоційного інтелекту в підлітковому віці	30
Ковальчук Олена Психологічні чинники депресії у підлітковому віці	32
Косяк Тетяна Ігрові технології в регуляції емоційних станів дітей ігрові технології в регуляції емоційних станів дітей в умовах воєнного часу	35
Кравцова Світлана Психологічна корекція тривожно-депресивних станів дорослих середнього віку засобами емоційно-образної терапії	38
Кравчук Ірина Психологічні детермінанти агресії: ретроспективний аналіз	40
Любчик Олександра Роль державних та громадських ініціатив у підтримці ментального здоров'я ВПО після окупації	44
Луцак Ольга Роль ігрової діяльності в розвитку дітей молодшого дошкільного віку	47
Малафей Вікторія Когнітивно-поведінкова терапія як ефективний метод роботи з кризовими станами клієнтів	50
Малютіна Олександра Формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами казки	52
Мельник Людмила Роль психологічної підтримки у коригуванні впливу чинників,	54

що впливають на професійне самовизначення осіб юнацького віку	
Мельничук Оксана, Піонтковська Діана Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь	56
Оздемір Оксана Емоційний інтелект як складова професійного становлення студентів-філологів	59
Омелич Григорій Формування фінансової грамотності дітей дошкільного віку: педагогічні можливості дидактичної гри	62
Пантелеймонова Наталія, Широких Анастасія Особливості симптомів ПТСР та специфіка його діагностики у військовослужбовців	65
Пермінова Наталія Психологічні чинники управління персоналом в умовах воєнного стану	68
Помаранський Валентин Дослідження психологічної готовності до бойових дій у добровольців сил територіальної оборони Збройних сил України	71
Рабош Наталія Особливості педагогічних конфліктів : шляхи вирішення	74
Рожко Олена Розвиток літературних здібностей у підлітковому та юнацькому віці	77
Сабат Єлизавета Вплив соціальних мереж на комунікативну поведінку старшокурників	79
Сапронова Катерина Сімейні конфлікти як складова міжособистісної взаємодії подружніх пар	82
Супрунюк Олена Розвиток емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку арт-терапевтичними технологіями	84
Хома Людмила Стан медіаосвіти українського юнацтва у період війни	87
Яницька Ольга Фактори ризику ПТСР у військовослужбовців в умовах бойових дій, шляхи їх виявлення та запобігання	89
Яскевець Тетяна Теоретико-методологічні дослідження соціального інтелекту особистості	92
Частина 2. ЛІТЕРАТУРНИЙ КРЕАТИВ: «СТУДЕНТСЬКИЙ ДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ» (авторські казки)	
Лазарчук Яна З Україною в серці	95
Власюк Вікторія Птах світла	96
Галюк Світлана Разом непереможні!	97
Дубич Ольга Хосмко та чарівний метелик	98
Жмура Світлана Як ведмідь допоміг зайчику який заблукав	99
Ковальчук Соломія Слідуй світлу в своєму серці	100
Левчук Андрій Лисичка та чарівна квітка	101
Максимчук Маргарита Дикий вогонь	101
Михасик Ольга Казка про білочку Марисю та її страх	102

Шелест Марія Казка про мишеня та велике бажання	103
Частина 3 МАТЕРІАЛИ КОНКУРСУ СТУДЕНТСЬКИХ РОБІТ «ПОЯСНИ ДИТИНІ ПРО ГОЛОДОМОР»	
Правник Ярослав, Мельничук Софія, Кучер Максим, Демчук Анна Вони просто чекали нашої смерті	105
Галаган Крістіна Хліб, що став пам'яттю: Історія про Голодомор для дітей	107

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ

Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 10

Упорядники:

проф. Павелків Р. В., проф. Корчакова Н. В.

Підписано до друку 05.12.2024 р.

Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Ум.
друк. арк. 13,4. Наклад 300

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.